

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 04.07.2019
Kabul Tarihi / Date Accepted : 07.04.2020
Yayın Tarihi / Date Published : 02.06.2020

<https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2020..-587067>

MESLEKİ EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ: MESLEK YÜKSEKOKULLARI BOYUTU

Feyzi KAYSİ¹

ÖZ

Türkiye’de yükseköğretim kademesindeki mesleki eğitimin önemli bir kısmı meslek yüksekokulları bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Bu kurumların sayısı günümüzde bini aşmıştır. Bu kurumlardaki öğrenci kontenjanları yükseköğretimdeki kademesindeki öğrencilerin önemli bir kısmına da denk gelmektedir. Meslek yüksekokul bünyesindeki mesleki eğitim, öğrencilerin mesleki becerilerinin beklenen düzeyde olmasını sağlamalıdır. Bu çalışmanın amacı, meslek yüksekokulu paydaşları arasında yer alan öğretim elemanı, öğrenci ve program mezunlarının bakış açısıyla mesleki eğitimi değerlendirmektir. Çalışma nitel yöntemle yürütülmüş ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcıları beş öğretim elemanı, beş öğrenci ve beş mezun olmak üzere toplam 15 kişidir. Bu katılımcılarla yapılan görüşmeler, ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmanın bulguları arasında; ülkenin ihtiyaçlarına yön verecek şekilde meslek yüksekokulu kurumlarının belirtilen alanlarda sınıflanması ihtiyacı dile getirilmiştir. Mesleki eğitimin sürdürülmesinde en önemli rolün öğretim elemanlarında olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuda öğretim elemanlarının kişisel gayretlerinin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Yapılan mesleki uygulamaların sayı ve nitelik açısından zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, bazı öğrencilerin derslere karşı ilgisiz oldukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, meslek yüksekokulları, mesleki uygulamalar, program değerlendirme

EVALUATION OF VOCATIONAL EDUCATION: VOCATIONAL SCHOOLS

ABSTRACT

An important part of vocational education in higher education level in Turkey are performed via vocational schools. Today, the number of these institutions has exceeded one thousand. Student quotas in these institutions correspond to a significant proportion of students in higher education. Vocational training within the vocational schools should ensure that the professional skills of the students are at the expected level. The aim of this study is to evaluate vocational education from the perspective of faculty members, students and graduates of the vocational school. This study was conducted with qualitative techniques. A case study has been used that allows for a deep examination of a limited situation. The interviews with 15 participants, five instructors, five students and five graduates were recorded with voice recorder. After the obtained records were transcribed, the data were subjected to content analysis. According to some findings, the need to classify the vocational school institutions in the specified fields to guide the needs of the country. It has been revealed that the most important role in the realization of vocational education are teaching staffs. It was determined that the personal efforts of the teaching staffs came to the forefront. It was concluded that the professional practices were weak in number and quality. Lastly, it was revealed that some students were irrelevant to the lessons.

Keywords: Vocational education, vocational schools, vocational practices, program evaluation

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Teknik Bilimler MYO, fkaysi@istanbul.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6681-4574>

1.GİRİŞ

Mesleki ve teknik eğitim, özellikle ekonomik kalkınmayı teşvik etmek, istihdam boyutunu ve kalitesini artırmak için önemlidir (Cong ve Wang, 2012). Ülkelerin birbiriyle rekabet edebilmesi için teknolojik gelişmeler başta olmak üzere bu tür gelişmelere ayak uydurması gerektiği ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Nitelikli insan gücünü sağlayacak olan mesleki ve teknik eğitim ise, bu rekabetteki en önemli unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Yüksek öğretimin değişiminde itici güçlerden biri, hayat boyu öğrenen ve çevremizde ve hızla değişen dünyaya ayak uydurabilen öğrencilerin gelişim ihtiyacıdır (Brookfield, 1987). Mesleki ve teknik eğitimin gelişimi, hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerde en önemli stratejilerden biri haline gelmiştir (Wang, 1996). Bu nedenle ekonomik rekabet gücünü elde etmek ve sürdürmek için, işgücünün bilgi ve becerisini geliştirmek son derece önemlidir (Mouzakitis, 2010). Mesleki eğitim, işletmelerin ve ulusal ekonomilerin rekabet edebilirliğini iyileştirmek veya korumak için kilit faktör olarak düşünülebilir (Rauner ve Maclean, 2008, 13). Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının en önemli görevi nitelikli ara elemanların sektörün beklentileri doğrultusunda yetiştirilmesi şeklinde ifade edilebilir. Türkiye’de bu görevi üstlenen kurumlardan bir tanesi olan meslek yüksekokullarının (MYO) önemi yeterince anlaşılammıştır. Bu nedenle bu kurumlardan beklenen düzeyde verim alınmadığı ifade edilmektedir (Sevinç, 2000). Bunun başlıca nedenleri arasında bu kurumların açılması süreçlerinde sektörün ihtiyaçları tespit edilmeden önce, üniversitelerin imkanlarının ön planda tutulması yer almaktadır (Kaya, 2014). MYO’ların kurulma süreçleri genellikle üniversitelerin bulunduğu ilin ilçelerinde gerçekleşmektedir. Bu sayede ilçe halkının üniversitelere yönelik beklentileri nispeten giderilmektedir. Bu noktada MYO’larda öğrenim görececek öğrencilerin ilçe ekonomisine yapacağı katkı bu beklentinin karşılanması şeklinde olacaktır (Ulus, Tuncer ve Sözen, 2015).

Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde son 10 yılda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda daha fazla üniversite ve MYO kurumunun açıldığı belirlenmiştir. 2000 yılında 387 adet bulunan MYO’lar 2019 yılında 1000 adet olmuştur (Yükseköğretim Kurulu, 2017). Bu kurumların 890’ı devlet üniversitesi, 105’i vakıf üniversitesi ve beşi vakıf meslek yüksekokulu bünyesinde mesleki eğitim vermektedir (Yükseköğretim Kurulu, 2019). Bununla birlikte MYO’larda 227 farklı mesleki eğitim programı bulunmaktadır (Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2015). Türkiye’de önlisans programlarının yükseköğretimdeki kontenjan düzeyi %47,32’lik bir paya sahiptir (Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2016). Ceylan ve Erbir (2015), MYO’larda görevlendirilecek öğretim elemanlarının seçiminde titiz davranılması ve mesleki tecrübe düzeyinin ön planda tutulması gerektiğini ifade etmektedir. Öğretim elemanı sayısı yeterli olmadığından dolayı bazı sorunlar ortaya çıkmıştır (Şahin ve Fındık, 2008). Özellikle ders yükünün fazla olması, öğretim elemanlarının yorulmasına neden olmaktadır (Çavuş, Gök ve Kurtay, 2007). MYO öğrencileri üniversite tercih sürecinde yüksekokulun sektör işbirliği içinde olmasını gözeterek, mezuniyet sonrasında istihdam edilmelerini daha kolay hale getirmek istemektedirler (Gürdoğan ve Atabey, 2017). Bununla birlikte MYO’lar, mesleki eğitimi öğrenmeyi veya geliştirmeyi talep eden öğrenciler için tercih edilmesi gereken bir kurum olmalıdır (Alkan, Suiçmez, Aydıncal ve Şahin, 2014).

Üniversiteler ve sektör arasında olması gereken iletişim ve işbirliği düzeyinin çok düşük olduğundan bahsedilebilir (Bulgan ve Dolmacı, 2015). Sektörün daha çok üniversitelerle işbirliği yapma eğilimleri olmasına rağmen (Beyhan ve Fındık, 2014), işbirliği arayışlarında üniversite dışındaki kurumlara daha çok yönelindikleri tespit edilmiştir (Bal ve Akçı, 2013). Bu işbirliğinin sağlanamamasının başlıca iki nedeni; sektörden ve öğretim üyelerinden kaynaklanan sorunlar şeklinde ifade edilmiştir (Peker, Ar ve Baki, 2014). Türkiye’deki çoğu sektör, bekledikleri nitelikteki eleman temini konusunda sıkıntılar yaşamaktadır (Alkan ve diğ., 2014). Ayrıca MYO mezunlarının büyük çoğunluğu da kendi alanlarındaki işlerde çalışmaya hazır olmadıklarını belirtmektedir (Kaya, 2005). Genel lise mezunları, meslek lisesi mezunlarına göre matematik, fizik gibi derslerde daha yüksek başarı oranlarına sahiptirler (Aksu, 2012; Çağlar ve Türel, 2005; Günden, 2017; Kelecioğlu, 2006; Leylek ve Gürlen, 2015; Taşdemir, 2013). Öğrencilerin liselerdeki matematik ve fen eğitimlerinin yetersiz ve ezber dayalı olması nedeniyle, hazırlanışlılık düzeyleri düşüktür (Anıl ve Küçüközer, 2007; Gökbay ve Erdoğan Şakar, 2016). MYO programlarının önemli bir bölümünü temsil eden ve mesleki derslerde de kullanım alt yapısı sunan bu tür derslere yönelik başarı düzeyinin yüksek olması, mesleki derslerdeki başarıyı da olumlu etkileyebilir.

Program değerlendirme; verilen kararların uygunluğunun ortaya çıkarılması amacıyla sürekli veri toplanması ve toplanan verilerin yorumlanması şeklinde ifade edilebilir. Mesleki eğitimde değerlendirmelerin yapılması mesleki eğitim program için vazgeçilmezdir. Çünkü değerlendirme yalnızca bir gelişme aracı olmakla kalmaz, aynı zamanda herhangi bir mesleki eğitim kurumunun veya programının ayrılmaz bir parçasıdır (Lee ve Chang, 1995). Diğer bir ifadeyle, bir iyileştirme aracı olarak ve mesleki eğitimin ayrılmaz bir parçası olan değerlendirme, bir programın, projenin, ürünün veya sürecin niteliğinin, etkililiğinin veya değerinin belirlenmesidir (Worthen ve Sanders, 1987). Aynı zamanda program değerlendirme, mesleki ve teknik eğitimde reform sürecini daha etkin hale getirmek, çıktıları artırmak ve programların sürekli etkinliğini sağlamayı amaçlamaktadır (Deitmer, 2008). Bu nedenle mesleki eğitim süreçlerinin durumunun ortaya çıkarılması, etkililiğinin ve niteliğinin belirlenmesi amacıyla, program değerlendirmeye önemli görevlerin düştüğünden bahsedilebilir. Mesleki programların diğer öğretim programlarından ayrıldıkları bazı önemli ihtiyaçlar bulunabilmektedir. Bu ihtiyaçlar, uygulamaların

rahatlıkla gerçekleştirilebilmesi amacıyla daha fazla fiziki alan, daha pahalı donanımlar ve birim başına daha az öğrenci şeklindedir (Robertson, 1973). Bu nedenle mesleki eğitim veren kurumlardaki eğitim maliyeti, akademik eğitim verilen kurumlara göre daha fazladır. Mesleki eğitimin maliyetlerinin az olması veya azaltılması esnasında, eğitimin niteliği ve stajyerler üzerindeki etkisi dikkate alınmalıdır; nitelik pahasına maliyet düşürme, eğitimin verimliliğini artırmaz (Tsang, 1997).

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye’de MYO düzeyinde gerçekleştirilen mesleki eğitimin durumunun ortaya konulması ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle bu kurumların kapsamlı bir şekilde değerlendirmesi gerekir. Bu sayede mevcut durumun olumlu ve/veya olumsuz sonuçları belirlenebilir. Meslek yüksekokullarında gerçekleştirilen mesleki eğitimin değerlendirilmesi ile bu kurumlarda gerçekleştirilen mesleki eğitimin niteliğinin ortaya çıkarılması amacı önemli görülmelidir. Bu çalışmanın amacı mesleki eğitim süreçleri içerisinde yer alan farklı paydaşların bakış açısıyla meslek yüksekokullarındaki mesleki eğitimin değerlendirilmesini yapmaktır. Böylece farklı paydaşlar göz önünde bulundurulurken mesleki eğitimin değerlendirilebilmesi sağlanabilecektir. Ayrıca her paydaş grubunun süreçteki rolleri sayesinde daha kapsamlı bir değerlendirme sağlanabilir.

2. YÖNTEM

Çalışma nitel desen ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, var olan bir olgunun katılımcıların bakış açısıyla incelenmesine olanak sağlar (Merriam, 2009). Araştırmada, sınırlı bir durumun derin bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan (Yıldırım ve Şimşek, 2008) durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması deseni, bir olayı sistemli bir şekilde tanımlamayı ve açıklamayı amaçlamaktadır (Berg ve Lune, 2012). Durum çalışmasında, programların uygulanış sürecinden yola çıkılarak programın değerlendirmesi yapılacağından, “tek durum deseni” kullanılmıştır. Bu süreci anlamaya yönelik olarak yaşantı ve deneyimlere sahip olan ve analiz edilmesi gereken birden fazla durum olduğu için de tek durum deseni içinde yer alan “iç içe geçmiş tek durum deseni” kullanılmıştır (Yin, 2003).

2.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmadaki verilerin toplanması sürecine geçilmeden önce mevcut literatür taranmıştır. Bununla birlikte öğrencilerle ve sektör temsilcileriyle informal görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler kullanılarak yarı-yapılandırılmış görüşme formu taslağı oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak sorular mesleki eğitimde tecrübe sahibi iki uzmana gösterilmiş daha sonra program değerlendirme alanındaki iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların belirttikleri görüşler sonucunda form yeniden düzenlenmiş ve geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Nihai hali verilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda tekrar bu uzmanlara gösterilmiş ve onayları alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, önceden belirlenmiş bir dizi sorunun ve özel konuların uygulanmasını içerir ve görüşülen kişiye sistemli ve tutarlı bir düzen içinde sorulur. Bu nedenle görüşmeciler, hazırlanmış standart sorulara verilen yanıtların çok ötesine geçebilirler (Berg ve Lune, 2012, 112). Bununla birlikte, yarı yapılandırılmış forma dayalı bir görüşmede kullanılan sorular ile, bireylerin dünyayı çeşitli şekillerde anlamalarının bir farkındalığı yansıtılır (Gubrium ve Holstein, 2003).

Form; meslek yüksekokul yönetimi, öğretim elemanları, dersler ve uygulamalar ile öğrenci boyutlarını kapsamaktadır. Formda toplam 18 adet soru yer almıştır. Yapılan görüşmelerde ise, katılımcının çalışmaya sunduğu katkı veya görüşmenin kapsamı gereğince bu sorulardan daha fazlası sorulmuştur.

2.2. Katılımcılar

Katılımcılar, meslek yüksekokulu programlarında öğrenim görmekte olan öğrenciler, programlardan mezun olanlar ve programlardaki öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme göz önünde bulundurulmuştur. Bu örnekleme, çok sayıda katılımcıya ulaşma, çeşitliliği yakalama ve tanımlama amaçlanmaktadır (Patton, 1990, 172). Bu çeşitlilik kapsamında; (1) öğrenci, (2) mezun ve (3) öğretim elemanı olmak üzere üç farklı paydaşın çalışmaya dahil edilmesine karar verilmiştir. Bu bakımdan, öğretim elemanlarının farklı statüde olmalarına dikkat edilmiştir. Öğrenciler için; (1) mezun oldukları lise ve (2) hali hazırda devam ettikleri programdaki akademik başarıları; mezunlar için ise (1) sektörde bulunan firmalarda çalışma durumları, (2) çalışma süreleri ve (3) Dikey Geçiş Sınavı ile lisans öğrenimlerine devam etme durumlarına dikkat edilmiştir. Potansiyel öğrenci katılımcıların belirlenmesinde, sınıflarda yapılan sözlü ve yazılı duyurulardan yararlanılmıştır. Yapılan duyurular neticesinde tüm katılımcılar gönüllülük esasına göre çalışmaya dahil edilmişlerdir. Bu kapsamda, programa kayıtlı normal öğretimden beş öğrenci araştırmaya katılmıştır. Bununla birlikte, programdan mezun olmuş beş katılımcı da çalışmaya dahil edilmiştir. Bu katılımcılara öncelikle telefonla ulaşılarak çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca bu potansiyel katılımcılara e-posta aracılığıyla, gönüllülük ve aydınlatılmış onam formu da gönderilmiştir. Potansiyel

katılımcılar çalışmaya gönüllü olarak katılacaklarını beyan ettikten sonra, mezun grubu için beş katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmanın son katılımcı grubu olan öğretim elemanlarına sözel olarak çalışma hakkında bilgi verilirken, benzer şekilde gönüllülük ve aydınlatılmış onam formu da kendilerine verilmiştir. Bu gruptaki potansiyel katılımcılar da çalışmaya katılacaklarını beyan ettikten sonra beş katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen katılımcılara ait bazı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Bazı Katılımcı Bilgileri

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Katılımcı Grubu	Katılımcı Çeşitlilik Ölçütü	Deneyim
1 OE_MdYrd	Erkek	Öğretim Elemanı	MYO Müdür Yardımcısı	4 Yıl
2 OE_OgrUy	Erkek	Öğretim Elemanı	Program Öğretim Üyesi	24 Yıl
3 OE_BlmbSk	Erkek	Öğretim Elemanı	Bölüm Başkanı	24 Yıl
4 OE_OgrElm2	Kadın	Öğretim Elemanı	Program Öğretim Elemanı	7 Yıl
5 OE_OgrElmYntm	Erkek	Öğretim Elemanı	MYO Yönetim Deneyimi	11 Yıl
6 MznOE_OgrElm1	Erkek	Mezun/Öğretim Elm.	MYO Mezun/MYO Öğretim Elemanı	9 Yıl
7 Mzn_Çalışan1	Erkek	Mezun	Mezun ve Çalışan	5 Yıl
8 Mzn_Çalışan2	Erkek	Mezun	Mezun ve Çalışan	5 Yıl
9 Mzn_Çalışan3	Erkek	Mezun	Mezun ve Çalışan	6 Yıl
10 Mzn_DGS	Erkek	Mezun	DGS ile Devam- Program 1.si	5 Yıl
11 Ogr_MsLis	Erkek	Öğrenci	Meslek Lisesi Mezun	4 Yıl
12 Ogr_MsLisÇlş	Erkek	Öğrenci	Meslek Lisesi Çalışan Öğrenci	7 Yıl
13 Ogr_OklUzt	Kadın	Öğrenci	Meslek Lisesi Okul Uzatmış	5 Yıl
14 Ogr_GnlLis1	Kadın	Öğrenci	Genel Lise - Kadın	2 Yıl
15 Ogr_GnlLis2	Kadın	Öğrenci	Genel Lise - Kadın	4 Yıl

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların mesleki eğitim içerisindeki deneyim süreleri farklılık göstermektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

İstanbul ilindeki bir devlet üniversitesi bünyesindeki MYO’dan 15 katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılardan yüz-yüze ve telefon üzerinden yapılan görüşmelerle veriler toplanmıştır. Patton (1987) görüşme yöntemini, kişinin içsel dünyasına girmeye ve olayları onun bakış açısından anlamaya ve kavramaya çalışmak şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde Stake (2010, 95) görüşme yöntemiyle, görüşülen kişinin sahip olduğu benzersiz bilgi veya yorumun alınmasının amaçlandığını ifade etmektedir. Gerçek görüşmelere başlamadan önce bir öğretim elemanı, bir öğrenci ve bir mezun ile pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu tür pilot görüşmelerin gerçek çalışmaya başlamadan önce katılımcılarla yapılması gerektiği ifade edilmektedir (Silverman, 2006). Yapılan pilot görüşmeler, gerçek görüşmelerin provası şeklinde planlanmış ve bu doğrultuda hareket edilmiştir. Yapılan pilot görüşme ile hem araştırmacının görüşmelere yönelik deneyimi artırılmaya hem de soruların anlaşılabilirliğinin kontrol edilmesi sağlanmıştır. Gerçek görüşmelere geçilmeden önce, tüm katılımcılardan randevu tarihi ve yeri alınmıştır. Katılımcılara sözlü ve yazılı olarak yapılan bilgilendirmelerde, kimliklerini veya çalıştıkları kurumu ortaya çıkaracak ifadeler kullanılmayacağı ve bunun yerine kod isimler kullanılacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, katılımcılara çalışma sonuçlarını istedikleri zaman görebilecekleri de sözlü ve yazılı olarak ifade edilmiştir. Görüşmelerin yapılması sürecinde, katılımcıların kendilerini rahat hissettikleri ortamlarda görüşmeler sohbet havasında gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerde, katılımcının izinleri doğrultusunda iki adet ses kayıt cihazı kullanılmıştır. “Ogr_MsLisÇlş” kodlu katılımcı yüz-yüze görüşmeyi reddetmiştir. Bu katılımcıya görüşme formu e-posta ile gönderilmiş ve geri bildirim yapması beklenmiştir. İlk geri bildiriminden sonra verdiği cevaplar dikkate alınarak kendisine bazı sorular daha aynı yolla sorulmuştur. İkinci geri bildiriminden sonra katılımcının vermiş olduğu yanıtlar ile, bu katılımcıya yönelik veri toplama çalışması sonlandırılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Katılımcı izinleri sonrasında, ses kayıt cihazı ile kaydedilen tüm görüşmeler, sadece araştırmacının ulaşabileceği dijital ortama aktarılmıştır. Sonraki aşamada ses kayıtlarının metinsel dökümleri katılımcı bazlı olacak şekilde sağlanmıştır. Elde edilen metinler kontrolleri esnasında, ilgili ses kayıtları tekrar dinlenilmiştir. Metinler, ilgili katılımcıya belirttiği e-posta adresi üzerinden gönderilmiştir. Bu yöntemle katılımcıların yapmış oldukları görüşmeleri okumaları ve geri bildirim sağlayarak teyit etmeleri beklenmiştir. Katılımcının gönderdiği son e-postadaki dosya üzerinde analiz çalışmaları yapılmıştır. Toplanan verilere yönelik nitel tekniklerle veri analizleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi aracılığıyla yorumlanmıştır. İçerik analizindeki hedef, yapılan bir araştırma metnindeki kelimelerin daha az sayıda içerik kategorisine indirgenmesidir (Creswell, 2013). Diğer bir ifadeyle, içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için bulguların sunumunda doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Analizler sonrasında olası kodlara ve temalara karar verilmiştir. Araştırma esnasında elde edilen bulguların, çalışmada yer alan katılımcılara gösterilerek teyit edilmesi, araştırma geçerliği açısından önem arz ettiğinden (Merriam, 2009), bazı katılımcılara e-posta yoluyla ulaşılarak, ortaya çıkan bulgularla ilgili, geri bildirimde bulunmaları talep edilmiştir. Böylece, araştırmacının verileri analiz etme süreçlerinde, verileri algılama ve verilere dayanarak yaptığı çıkarımların kendisine “doğru gelip gelmediği” kontrol edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılardan alınan geri bildirimler doğrultusunda analizlere devam edilmiştir.

3. BULGULAR

Katılımcıların mesleki eğitime yönelik ifade ettikleri görüşlerinin analizi sonucunda, çalışma kapsamında aşağıdaki temalara erişilmiştir. Temalara ait kodlar ve kodları açıklayacak ifadeler ile birlikte bazı katılımcı görüşleri de doğrudan alıntı şeklinde temaların altında sunulmuştur.

3.1. MYO Kurumsal Yapı Teması

Katılımcıların *MYO Kurumsal Yapısı Temasına* yönelik görüşlerinin incelenmesi sonucunda; kurumun gelecek misyonu, kurumların sınıflandırılması ve öğretim elemanı mesleki yeterlik kodları elde edilmiştir. İncelenen katılımcı ifadelerinde, öncelikli olarak kurumun gelecekteki eğitim misyonunun belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kurumlar (1) sektör için ara eleman yetiştiren, (2) hem ara eleman hem de mühendislik eğitimine hazır öğrenci yetiştiren ve (3) Ar-Ge faaliyetlerini yürütebilecek konumda olmalıydılar. Türkiye’de bu tür sınıflamalar tam olarak yapılmamasına karşın bazı kurumlar bu sınıflardan bazılarını kendilerine daha yakın konumlandırabilmektedirler. Katılımcılar da bunun bir gereklilik olduğunu belirtmişlerdir. Bu tür bir sınıflandırma faaliyeti sektörün ihtiyacının karşılanması konusunda daha esnek ve etkin bir fayda sağlayacağı belirtilmiştir. Ayrıca Ar-Ge faaliyetlerinin niteliğinin artmasına katkı sunacağı ifade edilmiştir. Lise düzeyinde görülen mesleki eğitimden farklı olarak, mesleğe yönelik daha derin akademik bilginin verildiği kurumlar olarak görülen MYO’lar, katılımcı ifadeleriyle öğrencilere yüksek öğretim düzeyinde vizyon kazandırdığı ifade edilmiştir. Son olarak, bir katılımcı kurum bünyesindeki öğretim elemanlarının zamanla mesleki yeterliklerinin kontrol edilmesi gerektiğini ifade etmesi dikkat çekmektedir. Temaya yönelik bazı katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur.

OE_BlmBsk: ...ülkenin hangi alanlarda araştırma, geliştirme yapmak istediğini, hangi alanlarda büyümek istediğini Türkiye'nin belirlemesi gerekiyor. O alanlarla ilgili sektörün ihtiyacı, profil ihtiyacını ortaya çıkarıp öğrencileri o alanlara yönlendirmek...

OE_OgrElmYntm: ... gelişen sanayiyle birlikte buradan öğrencinin çıkıp yeterli donanıma sahip yeterli bilgiye sahip olması için de tabii onların da belli bir ne diyeyim güncellikte olması gerekiyor. Oradaki alet, edevatların, cihazların o da işte belli bir maliyeti beraberinde getiriyor. İşte üniversitenin şartlarını, ülkenin durumunu düşününce işte elimizdeki optimum aletlerle optimum deneyler yapmak gerekiyor..

MznOE_OgrElm1: ...meslek yüksek okulunun bana çok katkısı olduğunu düşünüyorum. Yani şimdi meslek lisesinde okuduğum zaman hep böyle sanki sanayide çalışacak, ara elemanmış gibi ya da alt kademedeki elemanmış gibi oluyordu, görülüyordu. Meslek yüksek okulu okuyarak biraz daha işin akademik olduğunu, daha böyle potansiyeli geniş bir şey olduğunu öğrendim yani.

Ogr_MslLisÇlş: ...öğrenciye daha iyi eğitim verilebilmesi için gerekli olan desteğin peşinden koşmaları mesela bizim bölüme 5 eksenli robotik kol alınsa fena mı olur. ... PLC sistemleri (okulun PLC denen cihazından varlığından haberi olmayabilir) olsa fena mı olur?

3.2. Öğretim Elemanları Teması

Katılımcıların *Öğretim Elemanları Temasına* yönelik görüşlerinin incelenmesi sonucunda; sektörle işbirliği, süreçlerin yürütülmesinde kişisel gayret, öğrenci ve derslere yönelik ilgi, mezunlarla iletişim ile öğretim elemanı sayısı ve yeterlikleri kodları elde edilmiştir. Mesleki eğimin gerçekleştirilmesi süreçlerinde öğrencilerle yakından etkileşim içerisine giren öğretim elemanlarına yönelik katılımcı görüşlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda katılımcılar, öğretim elemanlarının sektörle işbirliği kurulmasında önemli bir görev üstlendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca programlardaki etkinliklerin düzenlenmesinde, mesleki eğitimin tanıtılması veya uygulamaların yapılmasında çoğunlukla öğretim elemanlarının kişisel gayretlerinin ön plana çıktığı belirtilmiştir. Bununla birlikte bazı öğretim elemanlarının da öğrencilere veya derslere yönelik ilgisiz oldukları ifade edilmiştir. Öğretim elemanlarının öğrencilerle olan olumlu ilişkilerinin, meslek eğitiminin kavranmasında olumlu katkısının olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu olumlu ilişkinin mezun olan kişilerce devam ettirildiği ve bazı program mezunlarının farklı bir yöntemle takip edilebildiği belirtilmiştir. Çoğu katılımcı, öğretim elemanlarının ders verme veya uygulama yapma konularındaki yeterliklerini uygun görmüştür. Bununla birlikte öğretim elemanlarının sektöre takip etmeleri ve sektörde uygulama yapmaları gerektiği de ön plana çıkarılmıştır. Programlardaki öğretim elemanı sayılarının çok az olduğu belirtilmiştir. Bu konudaki bazı katılımcı ifadeleri aşağıda verilmiştir.

OE_OgrElmYntm: ...bizim öğrencimiz sonuçta Türkiye’de bir eğitim kurumundayız, İstanbul’dayız. Buradaki öğrenci çıkacak büyük ihtimalle İstanbul’da bir sanayide çalışacak. Dolayısıyla bizim bunlarla bir bağımız olursa onların beklentilerini bilirsek makul bir orta yol bulunup öğrenciyi mezun ettikten sonra direkt işin başına gelecek adam durumuna getirebiliriz.

OE_OgrUy: ...bugün Türkiye’de akademisyenlerin kademe yükselmeleri için tek tip yükseltme mevcut fakat Akademisyenin sektörle bağlantısına veyahut orayı geliştirmesinde anlaşmasında ki başarılar izlenmiyor. Doçent olunurken piyasa ile bağı alakası sektöre ilgisi falan hiç sorulmuyor, sorulmadığı için tercihli hale geliyor oda programın inisiyatifine kalmış.

OE_OgrElm2: ...hoca elinden gelen gayreti göstermesi lazım. Yani son teknoloji noktasında işte, belki kullanılan son sürüm programları olur, işte kullanılan son teknoloji programlama kartları olur. Çocukları bunlara yönlendirebiliriz. Bu noktada bir yönlendirme yapabiliriz.

Ogr_MslLis: ...bu mesleğin öğretilmesi kitaplarda yazanlardan çok daha farklı olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle hocalarımızın birçoğu daha önce piyasa diye tabir ettiğimiz iş yerlerinde çalışmadıkları için uygulama alanlarında yetersiz kaldıklarını düşünüyorum.

3.3. Dersler ve Uygulamalar Teması

Katılımcıların *Dersler ve Uygulamalar Temasına* yönelik görüşlerinin incelenmesi sonucunda; mesleki ders uygulamaları, ders içeriklerinin yeterlikleri ve teknolojik gelişmelere göre yeni dersler kodları elde edilmiştir. Katılımcı ifadelerine bakıldığında, dersler ve uygulamaların yapılması konusunda çok sayıda ifadenin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu ifadeler arasında neredeyse tüm katılımcıların belirttikleri derslerin içeriklerinin veya yapısının düzenlenmesi dikkat çekmektedir. Bu kapsamda bazı katılımcılar, bazı mesleki derslerin günümüz ihtiyaçlarına cevap vermeyen bilgileriyle sınırlı kaldığını dile getirmişlerdir. Bu nedenle mesleki eğitimden beklenen nitelikteki çıktıların elde edilmesinin zor olabileceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte alandaki teknolojik gelişmeler ön planda tutularak yeni derslerin açılması gerektiği belirtilmiştir. Bu sayede mezunların sektöre daha kolay uyum sağlayabileceği dile getirilmiştir. Katılımcıların derslere yönelik ifadelerinde ön plana çıkan diğer bir kategori uygulamalar olmuştur. Mesleki ders uygulamalarının önemi neredeyse tüm katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu nedenle bu kategori diğerlerine oranda daha fazla ön plana çıkmaktadır. Katılımcılar öncelikle uygulamaların eksik olmasına yönelik rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir. Eksik uygulamaların mesleki eğitimden mezun olacak potansiyel teknikerlerin sektördeki istihdamını olumsuz etkileyeceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, uygulamaların yapılması ve sayılarının artırılması gerektiği kuvvetli bir şekilde belirtilmiştir. Yapılacak uygulamaların sektördeki uygulamalarla aynı veya benzer olmasının gerektiği de dile getirilmiştir. Bu ifadelere yönelik bazı katılımcı görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Mzn_Çalışan2: İşte hani güncel dersleri konuştuk konuştuk, bazıları güncel mi değil mi diye. İşte güncel olmayanların bir faydası yok açıkçası ama çok faydası olan dersler de gördüm ben. Yani bazı dersler güncellenirse bayağı faydası olur.

Mzn_Çalışan1: Teorik üzerine bilgileri alıyoruz tamam. O amenna güzel bir şey ama uygulama yapmadığımız sürece buradan mezun olan bir arkadaş veyahut da arkadaşlarımız başka bir konularda kendini gösteremiyor.

MznOE_OgrElm1: ...üretime yönelik şu anda mesela kendi branşım üretime yönelik uygulamalı bir alan. Sözel bir alan değil, sosyal bir alan değil. Uygulamalı bir alan ancak uygulama ile öğrenilebilir.

Ogr_MslLisÇlş: Güncel sistemlerin okulda öğretilmesi için öncelikle firmalarda hangi sistemlerin daha çok kullanıldığı tespit edilmeli sonra çok kullanılan sistemleri analiz ederek hangilerini öğrencilere anlatmak daha yararlı olur onun tespit edilip o sistem(ler) üzerinden yeni eğitime başlanılabilir.

3.4. Öğrenciler ve Mezunlar Teması

Katılımcıların *Öğrenciler ve Mezunlar Temasına* yönelik görüşlerinin incelenmesi sonucunda; mesleki rehberlik, potansiyel öğrencilerin lise mezuniyetleri, öğrenci sayısı, öğrenci ilgisi ve mezuniyet yeterliklerinin tanımlanması kodları elde edilmiştir. Katılımcılar programlarda öğrenim gören veya potansiyel öğrencilere yönelik çok sayıda görüş ifade etmişlerdir. Bu ifadelere bakıldığında öğrencilere yönelik mesleki yönlendirme yapılması ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Özellikle lise düzeyinde olan ve ilgili programlara kayıt yaptırmayı planlayan adaylara yönelik bilgilendirme toplantılarının yapılmasının meslek seçiminde önemli rolü olacağı ifade edilmiştir. Mesleki programlara kayıt yaptıran öğrencilerin hem genel ve hem de meslek liselerinden mezun oldukları dile getirilmiştir. Bazı katılımcılar genel lise mezunlarının gelmesinin meslek lisesinden gelen mezunlara nazaran daha iyi olacağı ifade ederken, bazı katılımcılar bu mezunların meslek lisesi mezunlarına nazaran mesleki altyapılarının olmamasını ifade etmiştir. Ayrıca programlardaki öğrenci sayısının yüksek olması bazı etkinliklerin

gerçekleştirilmesinde olumsuz etkiye sebep olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin ders veya uygulamalara yönelik ilgisizlikleri en önemli sorun olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin mesleki yeterlik kazanmaları için derslerde aktif olmaları gerektiği dile getirilmiştir. Mezunlar ile sonraki süreçlerde iletişim sağlanmasının önemli olacağı ifade edilmiştir. Bunların haricinde, programa yönelik mezuniyet yeterliklerinin belirlenmesi gerektiği neredeyse tüm katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu ifadelere yönelik bazı katılımcı görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

OE_BlmBsk: Çocuğun işini diyeceğiz ki bak kardeşim sende bu yönde bir meleke var. Çünkü öğrenci de bilemiyor yani liseye geliyor, üniversiteye geliyor, ben ne yapabilirim acaba? Kendini keşfedemiyor. Ortaokulda bunu yönlendirmek lazım. Çünkü lisede başlıyor çocuk yani ben makineye mi gideyim? Şuna mı gideyim, buna mı gideyim?

Mzn_DGS: Şimdi daha önce belli bir kesimi, yani liseyi zar zor bitirmiş veya yani böyle sınavsız geçmiş öyle bir kesime hitap ederken hocalar, şimdi belli bir barajın üstünde veya belli bir seviyeye gelmiş, yani okumak için gelen insanlara hitap edecekler.

Mzn_Çalışan3: Kalabalıktan dolayı az kullanabildik bazı ekipmanları. Sırayla kullandık. Yani birkaç dakikalık, yarım saat uygulamalı şekilde bazı ekipmanları kullanabildik. Ondan dolayı yetersiz oldu.

Ogr_MsLLis: Özellikle okulumuzun mezunlarıyla sürekli bağlantıda kalınması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü mezunlara baktığımız zaman işin içinden gelme kişiler ve okulumuza gelip şu an çalıştıkları alanda bilgi vermelerinin daha faydalı olacağını düşünüyorum.

4.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

MYO kurumlarına yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında; öncelikli olarak bu kurumların sınıflanması gerektiği ihtiyacının olduğu, ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle bu kurumların (1) sektör için ara eleman yetiştiren, (2) hem ara eleman hem de mühendislik eğitime aday öğrenci yetiştiren ve (3) Ar-Ge faaliyetleri yürüten şeklinde sınıflanabilmeleri sağlanabilir. Türkiye’de son yıllarda üniversite sayıları önemli bir oranda artmış ve var olan üniversitelerin birimleri de bu oranlarda artış göstermiştir (Sezer, 2017). Benzer şekilde MYO sayıları ve MYO programlarında öğrenim gören öğrenci sayıları da büyük bir oranda artmıştır. Bu nedenle artan MYO kurumlarının kendi içinde farklı kategorilerde sınıflanmaları, çalışma alanlarına yönelik daha geniş imkanlar sağlayabilir. Bu sayede bu kurumların niteliklerinin artmasına katkı sunulabilir. Okul yönetimi, eğitimin genel kalitesinden, üzerinde mutabakata varılan hedeflerin sağlanmasından ve kaynakların tahsisi ve önceliklendirilmesinden sorumludur (Grigorie, Grigorie ve Ghencea, 2015). Kalite odaklı mesleki eğitim kurumları, yenilik ve gelişmeyi teşvik ederek nitelikli eğitimin sağlanmasında stratejik bir avantaja sahip olabilirler (Tara ve Kumar, 2017, 3). Böylece kurumların marka değerinin artması sağlanabilir. Fakat mesleki eğitim veren kurumların kendi aralarında sınıflanmalarında bir risk etkeni de bulunabilmektedir. Zamanla bazı teknik ve mesleki eğitim biçimleri daha fazla ön plana çıktıkları için daha fazla ün kazanabilmektedir. Bu durum, yüksek nitelikli bir mesleki eğitim oluşturma hedeflerine yardımcı olarak görülse de, dezavantajlı ve daha düşük başarı sağlayıcıları zorlayarak mezunlar için elde edilen haklardan faydalanmama ve artan eşitsizliğe neden olabilir (Bathmaker, 2017, 6). Bu tür riskler, farklı ihtiyaçlara hizmet edecek okulların çoğaltılması veya daha fazla farklı amaç için mesleki okulların kurulmasıyla giderilebilir. MYO kurumlarının açılmasını sağlayan kanunda; bu kurumların kurulma amacı için, özellikle sektörün ihtiyacını karşılayacak yeterlikteki ara eleman ihtiyacını karşılamak ön plana çıkmaktadır. Fakat mezun olan öğrenci sayısının neredeyse üçte birlik bir kısmının DGS sonucu mühendislik fakültelerine devam ettiği (Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2016; Yükseköğretim Kurulu, 2016) göz önünde bulundurulduğunda, yukarıdaki seçeneklerden ikincisinin bu kurumlar için daha etkin olması daha uygun olabilir. Günümüz yükseköğretim kademesinde yer alan kurumların başlıca amaçları arasında; bilimsel çalışma ve araştırma yapma, bilgi ve teknoloji üretme yer almaktadır (Tetik, 2012; Yayar ve Demir, 2013, 107). Bu nedenle yüksek öğretim kademesinde yer alan kurumların Ar-Ge faaliyetleri yürütmeleri diğer kurumlara nazaran daha çok karşılaşılan veya karşılaşılmaması beklenen bir durumdur. MYO kurumlarının sektörle çok yakın bir potansiyel ilişki düzeyine sahip olmalarından dolayı, kurumun Ar-Ge faaliyetlerini yürütmesi göz ardı edilmemelidir.

MYO kurumlarındaki; bütçe yetersizliği, sektöre coğrafi uzaklık ve kurumun fiziksel yapısından kaynaklı olumsuz şartların, bu kurumlardaki mesleki eğitimin gerçekleştirilmesini zorlaştırdığı ifade edilmiştir. Fiziksel yapıdan kaynaklı eksikliklere bakıldığında, bu kurumların açılması süreçlerinde gereken şartlar arasında, fiziki imkanlar için; derslikler, laboratuvarlar, atölyeler, kapalı alanlar, idari binalar, kütüphane, sosyal alanlar vb. imkanlarının olması (Yükseköğretim Kurulu, 2017) koşulunun sağlanmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, MYO açılma ölçütlerinin kontrollerinin eksik yapıldığı ifade edilebilir. Fiziksel ortamdan kaynaklı olumsuzlukların öğrenci başarılarını olumsuz etkilediği düşünülerek, sosyal imkanların iyileştirilmesi, öğrencilerden beklenen düzeydeki başarılarını olumlu şekilde arttıracaktır (Vurgun, 2008). Bu kurumlar sayesinde teoriye daha güçlü vurgu yapılarak, teknik uzmanlar alana kazandırılabilir (Lauterbach, 2008, 82).

Öğrencilerin mesleki eğitim süreçlerinde eğitim setleri ile uygulama yapmaları önem arz ettiğinden, kurumların bu tür ihtiyaçları temin etmesi gerektiği belirtilmektedir. Çünkü mesleki ve teknik eğitim bireyler için ihtiyaç olan bir mesleğin gereklilikleri arasında olan bilgi, beceri ve uygulama kapasitelerini kazandırma süreci olarak ifade edilmiştir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1991). Eğitim setleri sayesinde sektördeki uygulamaların aynısı veya benzerleri daha küçük boyutlarda ve maliyetlerde öğrencilere sunulabilmektedir. Bu nedenle, mesleki eğitimden mezun olan çalışanlar öğrenim gördükleri programdaki mesleki eğitimin daha güncel uygulama barındırması gerektiğini ifade etmektedir (Aktaş, 2013). Bu sonuçlarla, bu kurumlarda uygulamaların yetersiz düzeyde oldukları ifade edilebilir. Bu bakımdan, mesleki eğitimde daha yüksek düzeyde teknolojik eğitime ihtiyaç duyulmaktadır ve bu konuda yatırım yapmak bir zorunluluktur (Gutiérrez, Sánchez, Castañeda ve Prendes, 2017, 302). Eğitim setlerinin yeterli miktarda ve yenilikte olmaması, öncelikle uygulamaların yeteri kadar tekrarlanmamasına ve öğrencilerin sektördeki uygulamalardan uzak kalmasına neden olabilmektedir.

Kurumun görevleri arasında, bünyesindeki öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerinin düzenli olarak kontrol edilmesi gerektiği de ifade edilmiştir. Ceylan ve Erbir (2015), MYO'larda görevlendirilecek öğretim elemanlarının seçiminde titiz davranılması ve mesleki tecrübe düzeyinin ön planda tutulması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca öğretim elemanlarının belirlenmesi sürecinde sektör deneyimi ve akademik liyakat şartlarının belirlenmesi gerektiği dile getirilmiştir (Vurgun, 2008). Böylece, mesleki açıdan öğretim elemanlarının sektördeki yenilikleri takip etmeleri ve kendilerini güncel tutmaları sağlanabilir. Alanında uzman kişiler tarafından derslerin verilmesi ve uygulamaların yapılması sayesinde, sektörün beklentilerine uygun nitelikteki teknikerlerin yetişmesi sağlanacaktır (Dündar, Yılmaz ve Kara, 2014). Kurumun bir diğer ve aynı zamanda en önemli görevi de, sahip olduğu mesleki eğitim kurumu kavramının gerekliliklerini yerine getirmesidir. Bu bakımdan Billett (2011)'in de belirttiği gibi, mesleki eğitimin amaçları arasında; (1) bireyleri bir meslek seçiminden haberdar etmek de dahil olmak üzere çalışma hayatına hazırlık, (2) bireylerin seçtikleri mesleklerini icra etme kapasitelerini geliştirme dahil olmak üzere çalışma hayatına başlangıç hazırlığı, (3) bireylerin çalışma hayatı boyunca, yaptıkları mesleğin dönüşümü için zaman içinde ortaya çıkan gereksinimlere ayak uyduracak şekilde sürekli gelişimi yer almaktadır.

Mevcut sorunlara göre MYO açılma ölçütlerinin gözden geçirilerek yeni MYO'ların açılması yerine var olanların iyileştirilmeleri yoluna gidilmelidir (Vurgun, 2008). Ayrıca yeni program açılması şartlarının iyileştirilmesi ve etkinleştirilmesi sağlandıktan sonra, programların düzenli bir şekilde ve yeterli miktarda kontrolleri sağlanmalıdır (Günay ve Özer, 2016). Aynı zamanda mesleki eğitim veren kurumların iyileştirilmelerini sağlamak, işletmelerin ve ulusal ekonomilerin rekabet edebilirliğini iyileştirmek veya korumak için kilit faktör olarak düşünülebilir (Rauner ve Maclean, 2008,13). Üstelik yeni açılan bu kurumların; fiziki yetersizlikleri, sektörün gerçekten ihtiyacının olduğunun planlı bir şekilde kontrol edilmemesi ve mezunların planlı bir şekilde istihdam edilememesi, yeni kurumların açılmasından daha önemli görülmelidir. Yüksek öğretimin değişiminde itici güçlerden biri, hayat boyu öğrenen ve çevremizde ve hızla değişen dünyaya ayak uydurabilen öğrencilerin gelişim ihtiyacıdır (Brookfield, 1987). Daha açık bir ifadeyle, yeni açılan MYO'lardaki programlar, var olan programlardan farklı veya daha iyi değildir. Çünkü Türkiye'de istihdam ihtiyacından daha fazla mezun olmasına (Vurgun, 2008) rağmen, iş başvurularında sektörün beklentilerine cevap verilemediği ifade edilmektedir (Alkan ve diğ., 2014). Bir bakıma var olan programlardaki mesleki eğitimin niteliği sektörün beklentilerini karşılayabilecek düzeyde olsaydı, sektördeki istihdam sürecinde, program mezunlarına bir ay ve bir yıl arasında eğitimler verilmezdi. İstihdam oluşturmak için, ihtiyaç duyulan alanda gereğinden fazla sayıda yetenekli bireyler yetiştirmek yerine, ihtiyaç duyulan kadar yetiştirilmesi daha faydalı olacaktır (Bishop, 1995). Böylece mezunlar sektörde işe başlarken, beklenen yeterliklere sahip olacakları için, bu tür eğitimlere gerek kalmazdı. Halbuki, üniversitelerin mesleki eğitimin geliştirilmesi sürecindeki amaçları arasında, meslek alanlarına göre nitelikli ve özel donanımlı profesyonel meslek üyeleri yetiştirmek yer almaktadır (Başer, 1994). Mesleki eğitimin amaçları arasında yer alan, bireylerin mezun olduktan sonra ilgili meslek alanında çalışabilmesi için gerekli olan mesleki yeterliklerin kazandırılmasının eksik kaldığı ifade edilebilir. Benzer şekilde MYO mezunlarının büyük bir çoğunluğu da kendi alanlarındaki işlerde çalışmaya hazır olmadıklarını belirtmektedir (Kaya, 2005). Mesleki eğitimin, özellikle ülkelerin ekonomik kalkınmalarını teşvik etmek, istihdam boyutunu ve kalitesini artırmak için önemli olduğu unutulmamalıdır (Cong ve Wang, 2012). Bu bakımdan ekonomik rekabet gücünü elde etmek ve sürdürmek için, işgücünün bilgi ve becerisini geliştirmek son derece önemlidir (Mouzakitis, 2010). Halbuki günümüzde artan bilginin gereği, eksik kalan alanlarda uzman olan ve yetenek sahibi kişilerin olmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretim elemanları, programlardaki mesleki eğitimin gerçekleştirilmesi süreçlerinde, öğrencilerle yakın etkileşime geçen bir paydaştır. Öğretim elemanlarının kişisel çabaları neticesinde, öğrenciler için yüksek düzeyde eğitim deneyimi ve doyumunu elde etmeleri sağlanabilir (Shackelford ve Maxwell, 2012). Fakat kurumsal bir bakış açısıyla program kültürünün ön planda tutularak yapılması gereken süreçlerde, kişisel gayretlerin ön plana çıkması sorun teşkil edecektir. Çünkü, bu gayretli öğretim elemanları üzerinde şekillenen süreçler; kurumsal bir kültürden uzak olmakla birlikte, ilgili öğretim elemanının bu süreçlerden geri planda kalması veya bu süreçlerde olmaması, bu süreçlerin durmasına veya çok kısıtlı bir şekilde yürütülmesine neden olabilir. Bazı katılımcılar öğretim elemanlarını, derslere veya öğrencilere yönelik ilgisiz oldukları şeklinde ifade etmişlerdir. Eley ve Thompson

(1993), öğrencilerin öğretim elemanı kalitesiyle ilgili geri bildirimde yanlılık kanıtlarının az olduğunu iddia etmektedirler. Gibbs, Habeshaw ve Habeshaw (1989) da benzer şekilde, öğrencilerin bir öğretim elemanının yeteneği ve gerçek performansıyla ilgili algıları arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerle geliştirilen olumlu tutum mezuniyet sonrasında da devam edebilmektedir. Mezunların izlenmesi bir birim tarafından yapılmak yerine, öğretim elemanlarının kişisel gayretleriyle gerçekleştirilmektedir (Gül-Koçak, 2006). Mezunlar olumlu tutum geliştirdikleri öğretim elemanlarıyla iletişim içerisinde olmaya devam etmektedir.

Öğretim elemanının etkinliği her zaman öğretimin ve eğitimin kalitesini değerlendirmek için en etkili endeks olmuştur (Tai, Tai ve Wang, 2013). Öğretim elemanlarının ders veya ders uygulamalarındaki yeterlikleri katılımcılar tarafından yeterli düzeyde görülmüştür. Öğretim elemanları, öğretiminin kalitesinden ve öğrenme çıktılarının öğretim görevi kapsamında değerlendirilmesinden sorumludur (Grigorie, Grigorie ve Ghencea, 2015). Öğretim elemanının yeterliklerinin artması amacıyla, sektörü takip etmeleri ve sektörde uygulama yapmaları gerektiği ifade edilmiştir. Akademik çalışmaların gerektirdiği iş yükü ve öğretim elemanı yetersizliğinden kaynaklı ders yükü sektörde uygulama yapılmasına engel olabilmektedir. Öğretim elemanlarının ders yüklerinin azaltılarak, sektör deneyimlerini artırıcı uygulamaların geliştirilmesi sağlanmalıdır (Vurgun, 2008). Programlardaki öğrenci sayılarının çok olması, öğrencilerle sağlıklı iletişim kanallarının oluşturulmasını olumsuz etkileyebilmektedir. MYO programlarındaki öğretim elemanı sayısı yeterli değildir (Şahin ve Fındık, 2008). Bu durum öğretim elemanlarının ders yüklerini arttırmaktadır. Çok sayıda derse girmek zorunda kalan öğretim elemanlarının derslere yönelik performansları da düşebilmektedir. Bu nedenle, öğrenciler bu sorunun çözülmesi gerektiğini ifade etmektedirler (Kaya, 2014). Öğretim elemanı sayısının yetersiz görülmesi, öğretim elemanlarının mesleklerine yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine ve ders yükünün fazla olması, öğretim elemanlarının yorulmasına neden olmaktadır (Çavuş, Gök ve Kurtay, 2007). Bu olumsuzluklar öğretim elemanlarının, sektörü yeteri kadar takip edememesine neden olmaktadır.

Programlardaki dersler ve yapılan ders uygulamaları da katılımcılar tarafından üzerinde en çok durulan konu başlığı olarak dikkat çekmektedir. Mesleki eğitim; bilim, teknoloji ve sektördeki gelişmelerden etkilenmektedir (Sezgin, 2000). Bu nedenle günümüzde mesleki eğitimde beklenen çıktıları elde etmek için daha yüksek düzeyde teknolojik eğitime ihtiyaç duyulmaktadır ve bu konuda yatırım yapmak bir zorunluluktur (Gutiérrez, Sánchez, Castañeda ve Prendes, 2017, 302). Buna rağmen hali hazırda MYO'larda uygulanan programların, öğrencilerin akademik ve mesleki gelişimlerine yeterince katkısı bulunmadığı belirtilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014). Bunu destekleyecek şekilde, neredeyse tüm katılımcılar hali hazırdaki derslerin yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Çünkü hali hazırdaki eğitim programında yer alan bilgiler ihtiyacı karşılamamaktadır (Anıl ve Küçüközer, 2007). Bu nedenle eğitim programlarında düzenleme yapma gereği kaçınılmazdır. Mesleki eğitim bağlamında, çeşitli uygulamalar, eğitim programlarının algılanan değerini artırabilir ve öğrencilerin bu programlar ve gelecekteki kariyer planları arasında bağlantı kurmasına yardımcı olabilir (Dubeau, Plante ve Frenay, 2017, 116). Halbuki MYO eğitim programlarının, sektördeki gelişmeleri göz önünde bulundurarak sürekli geliştirilmesi ve bu sayede dinamik bir yapıya sahip olmaları sağlanmalıdır (Özyılmaz, 2013, 222). Aynı zamanda, Türkiye'de ara elemanların nitelikli bir şekilde yetiştirilmeleri ve programların sektörün ihtiyacına cevap verebilecek durumda olmasına dikkat edilmelidir (Akyurt, 2009). Yapılacak bu düzenlemelerde, sektörün günümüz ihtiyaçlarının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

Öğrencilerin derslere yönelik sağladıkları geri bildirimler, ders değerlendirme sürecinin önemli bir bileşenidir (Gibbs, Habeshaw ve Habeshaw, 1989). Bazı ders içeriklerinin günümüz ihtiyaçlarını karşılamayan ve eski teknolojiyi kapsayan yapıda olması, sektörün beklediği nitelikteki ara eleman yetiştirilmesini olumsuz etkileyecektir. Öğrenciler açısından ders içerikleri, uygulamaya dönüşmediği veya bir işyerinde tecrübe sağlamadığı sürece farkındalık oluşturmamaktadır (Burnett ve Clarke, 1999). Bunun neticesinde, ders içeriklerinin yararlılığı ve öğrenim görülen programla ilgi düzeyi, öğrencilerin edindikleri beceriler ve mezuniyet sonrası belirli bir süre boyunca çalıştıktan sonra elde edilen bilgiler hakkında bilgi sağlayabilir (Gibbs, Habeshaw ve Habeshaw, 1989). Öğrencilerin ders içeriklerine yönelik ilgilerini artırma ihtiyacı bulunmaktadır. Bu sorunun çözülmesi için öncelikli olarak ders içeriklerinin güncellenmesi gerekir (Can, 2009). Mesleki eğitim doğrudan istihdamla ilişkili olduğundan, kimlik değeri eğitim ve öğretim sistemi tarafından belirlendiği gibi büyük ölçüde işveren ve sektör tarafından belirlenir (Burnett ve Clarke, 1999). Yapılacak güncellemelerde hem sektörün hem de teknolojik gelişmelerin göz önünde bulundurulması bir zorunluluktur. Çünkü teknoloji kullanımıyla öğrencilerde sorun yaşanan alanlarda olumlu gelişmeler elde edilebilmektedir (Ertem-Akbaş, 2016). Aynı zamanda sektördeki gelişmeler göz önüne alınarak yeni seçmeli derslerin açılması sağlanabilir. Öğrencilerin ilgi alanlarına göre açılacak veya var olan seçmeli dersleri tercih etmeleri beklenmelidir. MYO'lar, mesleki eğitimi öğrenmeyi veya geliştirmeyi talep eden öğrenciler için tercih dilmesi gereken bir kurum olmalıdır (Alkan ve diğ., 2014). Lise mezunlarının bu kurumları tercih etme nedenlerine bakıldığında, önemli bir kesimin, ilgili programı sevmeleri ve meslek sahibi olma gibi öncelikleri yer almaktadır (Karacan ve Karacan, 2004). Böylece öğrenim süresince, programlardaki bazı temel alanlara yönelik daha fazla ilgiye sahip öğrenciler, ilgi duydukları alana yönelik daha fazla ders alabileceklerdir.

Öğrenciler açısından ders içerikleri, uygulamaya dönüşmediği veya bir işyerinde tecrübe sağlamadığı sürece merak uyandırmamaktadır (Burnett ve Clarke, 1999). Bu nedenle ders uygulamaları, beklenen düzeydeki mesleki tecrübelerin edinilmesi ve öğrencilerin ilgilerinin çekilmesi süreçlerinde önemli işlemlere sahiptir. Çünkü mesleki eğitimde derslerin değerlendirilmesi, öğretim kurumunun genel kalite değerlendirme sisteminin bir parçasıdır (Williams, 1997). Çalışmadan elde edilen sonuçlar arasında, ders uygulamalarının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci sayılarının çok olması ve öğretim elemanı sayısının yetersiz olması gibi nedenlerden dolayı uygulamaların tamamının veya bir kısmının yapılamadığı anlaşılmaktadır. MYO program laboratuvarlarında araç-gereçlerin öğrenci sayısı göz önüne alındığında sayıca ve teknolojik açıdan yetersiz olduğu sonucunu görülebilmektedir. Bu durum MYO öğreniminde önemli bir bileşen olan uygulamaların niteliğiyle ilgili sorunlara da neden olmaktadır (Günay ve Özer, 2016). Bu nedenle öğrenciler, öğretim elemanı sayısının artırılmasını beklemektedirler (Kaya, 2014). Mesleki eğitim kurumlarında uygulamaların rahatlıkla gerçekleştirilebilmesi için daha fazla fiziki alan, daha pahalı donanımlar ve birim başına daha az öğrenci gerekmektedir (Robertson, 1973). Dolayısıyla mezunların yetersiz uygulamalar nedeniyle, sektördeki istihdamının olumsuz etkilendiği sonucu elde edilmiştir. Öncelikli olarak dersler kapsamında belirtilen uygulamaların eksiksiz olarak yapılması sağlanmalıdır. Uygulama eksikliklerini gidermenin bir diğer yolu da, öğrencilerin proje süreçlerine yönlendirilmesi şeklinde düşünülebilir. Öğrencilerin proje süreçlerinde yer almaları, motivasyonlarını arttırmaktadır (Gökbay ve Erdoğan Şakar, 2016). Ayrıca yapılacak uygulamaların sektörle doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olmasının sağlanması gerekmektedir. Çünkü gerçek hayattaki örneklerin gösterilmesi veya yapılması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumlu şekilde etkilemektedir (Anıl ve Küçüközer, 2007). Uygulamaların sektördeki uzmanlar tarafından verilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sayede, sektördeki konu uzmanlarının uygulamaları yürütmesi sağlanacak ve nitelikli işgücü artacaktır (Dündar, Yılmaz ve Kara, 2014; Gökbay ve Erdoğan Şakar, 2016).

Programlarda öğrenim görmekte olan bazı öğrencilerin mesleki ilgisinin çok düşük olduğu anlaşılmaktadır. MYO programlarında öğrenim gören öğrencilerin ilgisizliği önemli bir sorundur (Gül Koçak, 2006). Öğretim elemanları her aşamada öğrenci performanslarıyla ilgili olarak geri bildirim sağlayabilir (Schunk ve Zimmerman, 1997). Bu geri bildirimler, öğrencilere olabileceği gibi, diğer öğretim elemanlarına ve staj yapacağı veya yaptığı firmaya yönelik de olabilir. Mesleki eğitimde yer alan öğrencilerin öz-yeterlik ve görev değeri inançlarını arttırmaya yönelik motivasyonel müdahaleler, öğrenci başarısını teşvik etmek için uygun görülmektedir (Dubeau, Plante ve Frenay, 2017, 115). Öğrenenlerin ders ve ders ortamına yönelik beklentilerinin karşılanması, öğrenenlerin memnuniyetlerinin artmasına ve böylece derse karşı ilgilerinin ve katılım düzeylerinin artmasına katkı sunması beklenmektedir (Gömlüksiz, 2002). Özellikle lise düzeyinde mesleki yönlendirmelerin yapılmaması veya eksik yapılmasının bu soruna neden olduğu belirtilmektedir. Öğrenci adaylarının MYO programlarına kayıt yaptırmalarından önce, program hakkında araştırma yapmaları, istihdam olanaklarını öğrenmeleri ve ilgilerini çekebilecek programları tanımaları mesleki ilgisizliklerinin önüne geçebilir. Mesleki ilgiler, bireylerin akademik ve kariyer gelişimi, karar verme ve kendini keşfetme konularında etkilidirler (Holland, 1997). Bazı lise mezunlarının programa yönelik araştırma yaptığı ve daha sonra tercihte buldukları ortaya çıkmıştır. Programda öğrenim gören öğrencilerin hem genel liselerden hem de meslek liselerinden gelmeleri her iki grubun hem lehine hem de aleyhine bazı sonuçları ortaya çıkardığı tespit edilmiştir. Genel lise mezunları, meslek lisesi mezunlarına göre matematik, fizik gibi derslerde daha yüksek başarı oranlarına sahiptirler (Aksu, 2012; Çağlar ve Türel, 2005; Günden, 2017; Kelecioğlu, 2006; Leylek ve Gürlen, 2015; Taşdemir, 2013). MYO programlarının iki yıllık süreçte genel lise mezunlarına mesleki yeterliklerini kazandırmasıyla, genel lise mezunlarının bu programları tercih etmeleri daha olumlu sonuçların elde edilmesini sağlayacaktır.

Meslek lisesi mezunlarının sınavsız geçiş kontenjanıyla gelmesi ve bu konuda çaba harcamadan gelmesi, öğrencilerin öğrenim süreçlerindeki ilgisini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Her öğrenci, öğreniminin ve çalışmalarının ilerlemesinden sorumludur (Grigorie, Grigorie ve Ghencea, 2015). Bu bakımdan ilgisiz öğrencilerin ders veya uygulamalara yönelik derslere katılım, dersleri takip etme, uygulamaları gerçekleştirme ve sınav başarılarındaki olumsuz sonuçlar mesleki eğitim süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Düşük başarı oranına sahip öğrenciler motivasyon algılarının düşük olduğunu belirtmektedir (Dubeau, Plante ve Frenay, 2017). Halbuki öğrencilerin öğrenim hayatları süresince ders veya uygulamalarda aktif olmaları gerekmektedir. Öğrencilerin başarılarını olumlu yönde arttıracak yöntemlerden bir tanesi de, öğrencilerin problem çözüme becerilerinin geliştirilmesidir (Suprpto, 2017). Bu aşamada, mesleki eğitime uygun olacak şekilde proje uygulamaları tercih edilebilir. Aksi takdirde mesleki eğitim konusunda yetersizliklerle karşılaşma kaçınılmaz olacaktır. Bunun neticesinde, öğrencilerdeki zayıflık parametresinin göstergesi olarak günlük görev ve görevlerin yerine getirilmesinde yetersiz bir özerklik duygusu, güven parametresinin göstergesi olarak iş, kariyer gelişimi ve kariyer ölçütlerini karşılayamama ile hayal kırıklığı hissi (Abbas, Hussein ve Khali, 2017) ön plana çıkabilir.

Öğretim elemanının öğrencileri sektöre yönlendirmesinin yanı sıra, öğrencinin de sektörü takip etmesi ve sektör hakkında araştırma yapması gerekmektedir. Aynı zamanda, bu kişilerin karmaşık sorunları çözebilen ve kariyerleri süresince yeni bilgi edinme ve geliştirme becerisine sahip olmaları da beklenmektedir (Brockmann, Clarke, Méhaut ve Winch, 2008). Öğrencilerin bu konularda teşvik edilmeleri amacıyla sektörde çalışan mezunlarla

görüülüp, programa davet edilmeleri sağlanabilir. Programlardan mezun olan bireylerin iş hayatındaki durumları, bireylerin işe uygunluğu açısından farklı sonuçlar verebilmektedir. Bireyin ve iş arasındaki uyumun derecesi verilen eğitimin verimliliğini, uyumsuzluk ise verimsizliğini göstermektedir. Programlardan mezun olacak öğrencilerin sahip olmaları gereken yeterliklerin belirlenmesi gerektiği çalışma kapsamında ortaya çıkmıştır. Sektörel mesleki standartların tasarımında iş süreçlerine dayalı bir yaklaşımın uygulanması, niteliklerin kapsamlı ve sistemik tasarımını geliştirir (Tütlys ve Spöttl, 2017). Mezunların bu yeterliklere sahip olmalarının sağlanmasıyla sektördeki istihdamları ve sektör uygulamalarındaki uyumlarının beklentilere cevap verecek düzeyde olması sağlanabilir. İşverenler, çalışanlarının karmaşık sorunları çözebilen ve kariyerleri süresince yeni bilgi edinme ve geliştirme becerisine sahip olmalarını beklemektedir (Brockmann, Clarke, Méhaut ve Winch, 2008). Ayrıca, gelişen ve değişen sektöre ayak uydurulması konusunda da çalışanlara önemli görevler düşmektedir. Bilgi teknolojisinin ve yüksek performanslı çalışma sistemlerinin yaygınlaştırılması, çalışanları yeni beceriler öğrenmeye zorlamaktadır (Bishop, 1995). Bu nedenle, öğrencilere kazandırılması planlanan yeterlikler arasında, araştırma yapma ve sorun çözme gibi becerilerin yer alması önemli olacaktır. Mesleki eğitimle elde edilen beceriler ekonomi ve toplum için önem taşırken, mesleki eğitim sisteminin bu becerileri üretmedeki genel etkinliği düzenli olarak sorgulanmalıdır (Fieger, Villano, Rice ve Cooksey, 2017, 197).

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, genel itibarıyla olumsuz tespitlerin daha fazla ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Yaşanan olumsuz durumların bazıları herhangi bir düzenleme (yönetmelik, kanun vb.) gereksinimi olmadan (Ör. Uygulama yapılması, öğrencilerin yönlendirilmesi vb.) çözülebilecekken, bazıları kurumun bütçesiyle (Ör. Eğitim setlerinin alımı veya yenilenmesi, sınıf ve laboratuvarların fiziki şartlarının iyileştirilmesi) çözüme kavuşturulabilir. Bununla birlikte, mesleki eğitimin niteliğinin artması konusunda olumlu ve kayda değer sonuçlar da ortaya çıkmıştır. MYO kurumlarındaki mesleki eğitimin gerçekleştirilmesi sürecinden önce, bu kurumlar için sınıflanmaları gereği sonucu elde edilmiştir. Bu sınıflamalar arasında; bu kurumların (1) sektör için ara eleman yetiştirilmesi, (2) hem ara eleman hem de mühendislik eğitimine hazır öğrenci yetiştirilmesi ve (3) Ar-Ge faaliyetlerini yürütmesi gibi üç sınıflama yer almaktadır. Mesleki eğitim süreçlerinde, öğrencilerin uygulama becerilerini arttırmak amacıyla, sektördeki uygulamaların aynısını veya benzerlerini daha küçük boyutlarda sunan eğitim setlerinin, programlar için yeterli sayıda ve yenilikte olmadıkları sonucu elde edilmiştir.

Meslek eğitim süreçlerinin yürütülmesinde, öğrencilerle iletişim ve etkileşim noktasında en çok paya sahip olan kişiler şüphesiz öğretim elemanlarıdır. Bu nedenle öğretim elemanlarının ders veya ders dışı süreçlerde olumlu tutum içerisinde olmaları, öğrencilerin motivasyonlarını ve ilgilerini olumlu etkilemektedir. Bununla birlikte bazı öğretim elemanlarının da öğrencilere ve derslere yönelik ilgisizliği de bulunmaktadır. Mesleki eğitim süreçlerinin yürütülmesi, derslerin daha nitelikli ve yeni tekniklerle yürütülmesi, öğrencilerle iletişim ve etkileşim içerisinde olunması ve sektörle iyi ilişkilerin kurulması süreçlerinde, programlarda bazı öğretim elemanlarının kişisel gayretlerinin ön plana çıktığı sonucu elde edilmiştir. Bu gayretli öğretim elemanları üzerinde şekillenen bu süreçler, kurumsal bir kültürden uzak olmakla birlikte, ilgili öğretim elemanının bu süreçlerden geri planda kalması veya bu süreçlerde olmaması, bu süreçlerin durmasına veya çok kısıtlı bir şekilde yürütülmesine neden olmaktadır. Öğretim elemanlarının sektörü takip etmesinin önündeki engeller arasında; akademik yükseltme ölçütleri için çalışma yapma gereği ve öğretim elemanı sayısının az olmasından kaynaklı ders ve görev yüklerinin çok olması yer almaktadır. Çalışma kapsamında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- Bütçe yetersizliğinden kaynaklı sorunların çözümü için; öğrencilerin bazı uygulamaları sektördeki firmalarda yapmaları sağlanabilir. Firmalarla bu tür görüşmelerin yapılması, dolaylı olarak öğretim elemanlarının da sektördeki ilişkilerini olumlu şekilde etkileyecektir.
- Sektördeki firmalar, program mezunları, öğrenciler ve program öğretim elemanlarıyla yapılacak çalışmalar sonunda, program yeterliklerinin ortaya çıkarılması sağlanmalıdır. Öğrencilerin programlarda mezuniyetlerinde belirlenen yeterliklerin göz önünde bulundurulması sağlanmalıdır.
- Ders içeriklerinin sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek niteliklerde olması için; sürekli yenilenmeleri ve yenilenme süreçlerinde tüm paydaşlardan görüş alınmasının sağlanması göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abbas, A. A., Hussein, A. A. A., & Khali, H. H. (2017). The effect of hostile work environment on organizational alienation: the mediation role of the relationship between the leader and followers. *Asian Social Science*, 13(2), 140-158.
- Aksu, G. (2012). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin matematik dersi başarıları ile derse ilişkin tutumları, eleştirel düşünme eğilimleri ve mantıksal düşünme yetenekleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Aktaş, T. (2013). Bilgisayar teknolojileri programı mezunu öğrencilerinin çalışma durumları ve yetkinlikleri ile ilgili görüşleri. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi (EJOİR)*, 1(2), 89-98.
- Akyurt, N. (2009). Meslek yüksekokulları ve Marmara Üniversitesi sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin genel profili. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(11), 175-189.
- Alkan, C., Doğan, H., Sezgin, S. İ. (1991). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları: kavramlar, gelişim, uygulamalar, yönelmeler*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Alkan, R. M., Suiçmez, M., Aydınkal, M., & Şahin, M. (2014). Meslek yüksekokullarındaki mevcut durum: sorunlar ve bazı çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(3), 133-140.
- Anıl, Ö., Küçüközer, H. (2016). Meslek yüksek okulu öğrencilerinin teknolojinin bilimsel ilkeleri dersine yönelik geliştirdiği tutumlar. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 19-31.
- Bal, V., Akçi, Y. (2013). Rekabetçilikte, Sanayicilerin Teknolojik Yenilenmeye İlişkin Görüşlerinin Üniversite-Sanayi İşbirliği Çerçevesinde İncelenmesi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 5(2), 129-137.
- Başer, G. (1994). Hemşirelikte yükseköğretim. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1(1), 15-18.
- Bathmaker, A. (2017). Post-secondary education and training, new vocational and hybrid pathways and questions of equity, inequality and social mobility: introduction to the special issue. *Journal of Vocational Education & Training*, 69 (1), 1-9.
- Berg, L. B., Lune, H. (2012). *Qualitative Research Methods for Social Sciences (8th ed.)*. New Jersey: Pearson Education Inc.
- Beyhan, B., Fındık D. (2014). Firma Yenilik Stratejisi ve Üniversite-Sanayi İşbirliği: Türkiye Üzerine Bir Çalışma. *İktisat İşletme ve Finans*, 29 (242), 71-102.
- Billett, S. (2011). *Vocational education: Purposes, traditions and prospects*. Springer Science & Business Media.
- Bishop, J. (1995). *Vocational education and at-risk youth in the United States* (CAHRS Working Paper #95-19). Ithaca, NY: Cornell University, School of Industrial and Labor Relations, Center for Advanced Human Resource Studies.
- Brockmann, M., Clarke, L., Méhaut, P., & Winch, C. (2008). Competence-based vocational education and training (VET): The cases of England and France in a European perspective. *Vocational and Learning*, 1, 227-244.
- Brookfield, S. (1987). *Developing critical thinkers: Challenging adults to explore alternative ways of thinking and acting*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bulgan, G., Dolmacı, N. (2015). Önlisans eğitiminde öğrenci gözüyle sorunlar fırsatlar; Isparta myo örneği. I. Ulusal Şişli Sempozyumu, 2-25.
- Burnett, P., Clarke, J. (1999). How should a vocational education and training course be evaluated? *Journal of Vocational Education and Training*, 51(4), 607-628. DOI:10.1080/13636829900200107
- Can, H., G. (2009). Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarından meslek, yüksekokullarına sınavsız geçişin değerlendirilmesi (Selçuk Üniversitesi örneği). Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Ceylan, H., Erbir, M., A. (2015). Meslek yüksekokullarında kalite: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 99-106.
- Cong, S., ve Wang, X. (2012). A Perspective on Technical and Vocational Education and Training. In *Advances in Computer Science and Engineering*(pp. 67-75). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çağlar, N., Türeli, N. (2005). Meslek Yüksekokullarına Sınavsız Geçişle ve ÖSS Puanı ile Gelen Öğrencilerin Genel Başarı Oranlarının Karşılaştırılması, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 369-377.
- Çavuş, M. F., Gök, T. ve Kurtay, F. (2007). Tükenmişlik: meslek yüksekokulu akademik personeli üzerine bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2).
- Deitmer, L. (2008). *Programme evaluation*. Rauner, F., ve Maclean, R. (Yay. haz.). Handbook of technical and vocational education and training research (s. 858-862). Dordrecht: Springer.
- Dubeau, A., Plante, I., & Frenay, M. (2017). Achievement profiles of students in high school vocational training programs. *Vocations and Learning*, 10(1), 101-120.

- Dündar, B., Yılmaz, H., & Kara, Y. (2014). Mesleki ve teknik eğitimde üniversite-sanayi işbirliği protokolü yerel uygulama örneği: Yeniçağa. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(8), 121-127.
- Eley, M. ve Thompson, M. (1993). *A System for Students Evaluation of Teaching*. Melbourne: Higher Education Advisory & Research Unit, Monash University.
- Ertem-Akbaş, E. (2016). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin bilgisayar destekli ortamda “limit-süreklilik” konusundaki öğrenmelerinin solo taksonomisine göre değerlendirilmesi. Doktora tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı, Matematik Eğitimi Bilim Dalı.
- Fieger, P., Villano, R. A., Rice, J., & Cooksey, R. (2017). Two dimensional efficiency measurements in vocational education: Evidence from Australia. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 66(2), 196-215.
- Gibbs, G., Habeshaw, S., & Habeshaw, T. (1989). *Interesting Ways to Appraise Your Teaching*. 2. bs. Bristol: Technical and Educational Service Ltd.
- Gökbay, İ. Z. ve Erdoğan Şakar, B. (2016). Meslek Yüksekokulunda Uygulama Örneği: Öğrenci Odaklı Eğitim Yaklaşımı. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(14).
- Gömlüksüz, M., N. (2002). Modüler öğretime ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 275-285.
- Grigorie, P., Grigorie, I. A., & Ghencea, A. (2015). Evaluation of the quality of education and implication of romanian youth of unmet training in the actual global context of technical and it discoveries. *Journal of Business Economics and Information Technology*, 2(6), 14-41.
- Gubrium, J. F., ve Holstein, J. A. (2003). *Postmodern Interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gutiérrez, I., Sánchez, M. M., Castañeda, L., & Prendes, P. (2017). Learning e-Learning skills for vocational training using e-Learning: The experience piloting the (e) VET2EDU project course. *International Journal of Information and Education Technology*, 7(4), 301.
- Gül-Koçak, H. (2006). Bilgisayar teknolojisi ve programlama eğitim programının sorunları. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Günay, D., & Özer, M. (2016). Türkiye’de meslek yüksekokullarının 2000’li yıllardaki gelişimi ve mevcut zorluklar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1), 1-12.
- Günden, E. (2017). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin matematik kaygılarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Matematik Anabilim Dalı.
- Gürdoğan, A. ve Atabey, S. (2017). Üniversite seçimini etkileyen faktörler: meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir çalışma. Proceedings Book of 2nd International Scientific Reseaches Congress on Humanities and Social Sciences (IBAD-2017), 20-23 Nisan 2017 İstanbul, TÜRKİYE.
- Holland, J., L. (1997). *Making vocational choice*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Karacan, S., & Karacan, E. (2004). Meslek yüksekokullarında (MYO) yapılan staj uygulamalarına ilişkin bir araştırma: kalite ve verimlilik için iş yerleri-MYO işbirliğinin gereği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 168-184.
- Kaya, A. (2014). Meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin eğitim öğretim ve geleceğe yönelik düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 349-356.
- Kaya, F. (2005). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin demografik yapısı ve meslek yüksek okullarının etkinliği üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(168). http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/168/index3-kaya.htm
- Kelecioğlu, H. (2006). Meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş sisteminde öğrenci başarısına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (24), 123-133.
- Lauterbach, U. (2008). *Steps towards international comparative research in TVET*. Rauner, F., ve Maclean, R. (Yay. haz.). Handbook of technical and vocational education and training research (s. 82-92). Dordrecht: Springer.
- Lee, L. S., ve Chang, L. T. (1995). A Holistic Approach to Evaluating Vocational Education: Traditional Chinese Physicists (TCP) Model. Management Matters: An International Conference on Managing Innovation in Vocational Training, Broadbeach, Queensland, Avustralya, Haziran 26-29. Erişim Aralık 2016 <<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED383865.pdf>>
- Leylek, R. ve Gürten, E. (2015). Meslek yüksekokullarına sınavlı-sınavsız geçiş sistemiyle yerleşen öğrencilerin temel matematik becerilerinin karşılaştırılması. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 5(6), 40-46.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative Research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: John Wiley ve Sons.
- Mouzakitis, G. S. (2010). The role of vocational education and training curricula in economic development. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3914-3920.
- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2015). 2015-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu: Tablo-3. Merkezi Yerleştirme İle Öğrenci Alan Yükseköğretim Ön Lisans Programları. <<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/OSYS/TABLO-301072015.xls>> Erişim: Mart 2016.

- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2016). 2016-ÖSYS Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler. <<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/LYS/YerlestirmeSayısalBilgiler10082016.pdf>>
- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2016). 2016-ÖSYS yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu. Erişim: Şubat 2017. <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/LYS/TERCIH/TABLO-3_28072016.xls>
- Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk milli eğitim sisteminin sorunları ve çözüm arayışları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation (No. 4)*. London: Sage Publications.
- Peker, İ., Ar, İ., M., Baki, B. (2014). Üniversite Sanayi İşbirliğinin Gelişmesinin Önündeki Engellerin AAS Yöntemiyle Belirlenmesi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(3), 107-126.
- Rauner, F. ve Maclean, R. (2008). *Vocational education and training research – an introduction*. Rauner, F., ve Maclean, R. (Yay. haz.). Handbook of technical and vocational education and training research (s. 13-22). Dordrecht: Springer.
- Robertson, J. M. (1973). *Facilities evaluation in vocational and technical education*. ERIC Clearinghouse on Vocational and Technical Education The Center for Vocational and Technical Education, Tho Ohio State University.
- Schunk, D., H., Zimmerman, B., J. (1997). Developing self-efficacious readers and writers: The role of social and self-regulatory processes. Guthrie ve A. Wigfield (Yay. haz.). Reading engagement: Motivating readers through integrated instruction (s. 34–50). Newark: International Reading Association.
- Sevinç, B., (2000). Meslek Yüksekokullarının Eğitim Sistemimizde ki Yeri ve Sayısal Gelişmeler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 139-148.
- Sezer, S. (2017). Öğrenci bakışı ile Karacabey Meslek Yüksekokulu'nun sosyo-kültürel ve ekonomik katkısının değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(17), 70-82.
- Sezgin, İ. (2000). *Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme (4.Basım)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Shackelford, J. L., & Maxwell, M. (2012). Sense of community in graduate online education: Contribution of learner to learner interaction. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 13(4), 228-249.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk, text and interaction*. Sage Publications.
- Stake, R. E. (2010). *Qualitative research: Studying how things work*. Guilford Press.
- Suprpto, E. (2017). The application of problem-based learning strategy to increase high order thinking skills of senior vocational school students. *International Education Studies*, 10(6), 123-129.
- Şahin, İ., Fındık, T.. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 65-86.
- Tai, D., W., S., Tai, V., Wang, R. (2013). Assessment criteria of vocational college students’ learning engagement. *International Journal of Technology and Engineering Education*, 11(1), 31-38.
- Tara, S. N., Kumar, S. (2017). Need for quality interventions in vocational education in India. *International Conference on Education, E-Governance, Law and Business (ICEELB-17)*, Ocak 1-2, 2017. BAE, Dubai.
- Taşdemir, C. (2013). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin matematik kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi *Bülent Ecevit Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 2(2), 154-162.
- Tetik S. (2012). Öğretim elemanlarının tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi: Salihli Meslek Yüksekokulu örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 7(13), 339-350.
- Tsang, M. (1997). The costs of vocational training. *International Journal of Manpower*, 18, 63-89.
- Tütly, V., & Spoettl, G. (2017). From the analysis of work-processes to designing competence-based occupational standards and vocational curricula. *European Journal of Training and Development*, 41(1), 50-66.
- Ulus, L., Tuncer N. ve Sözen, Ş. (2015). Mesleki eğitim, gelişim ve yeterlilik açısından meslek yüksekokullarının önemi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 168-185.
- Vurgun, L. (2008). Bilgi toplumu açısından Türkiye’deki meslek yüksekokullarının örgütlenme problemleri ve çözüm önerileri. Doktora tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Programı.
- Williams, A. (1997). Quality assessment in initial teacher education: lessons from the 1993/94 OFSTED experience. *Higher Education Quarterly*, 51, 189–200.
- Worthen, B. R., & Sanders, J. R. (1987). *Educational evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*. New York: Longman.
- Yayar, R., Demir, D. (2013). Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat ili ekonomisine etkisi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5(8), 106-122.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R.K. (2003). *Case Study Research*. Sage Publication: London.
- Yükseköğretim Kurulu. (2019). Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi: türlerine göre birim sayıları raporu. Erişim: Şubat 2019 <<https://istatistik.yok.gov.tr/>>

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Vocational and technical education is important for promoting economic development and increasing the size and quality of employment. Vocational training can be considered a key factor in improving or maintaining the competitiveness of enterprises and national economies. The most important task of vocational and technical education institutions can be expressed as training qualified individuals in line with the expectations of the sector firms. An important part of vocational education in higher education level in Turkey are performed via vocational schools. Today, the number of these institutions has exceeded one thousand. Student quotas in these institutions correspond to a significant proportion of students in higher education. Vocational training within the vocational schools should ensure that the professional skills of the students are at the expected level. The aim of this study is to evaluate vocational education from the perspective of faculty members, students and graduates of the vocational school. Thus, considering the different stakeholders, it will be possible to evaluate vocational education in a wider framework.

2. Method

This study was conducted with qualitative techniques. A case study has been used that allows for a deep examination of a limited situation. The data in the study were collected through a semi-structured interview form. This form includes vocational school management, teaching staff, courses and applications, and student dimensions. Maximum diversity sampling, which is one of the purposeful sampling types, was taken into consideration in determining the participants. Five instructors, five students and five vocational school graduates are participants of the study. In the verbal and written information to the participants, it was stated that the statements that would reveal their identities or the institution they work for would not be used and code names would be used instead. All participants stated that they would participate in the study with informed consent form. Before starting the interviews, an application was made to the Academic Ethics Committee of Yıldız Technical University. Result of the review of the committee, it was concluded that there was no ethical problem in terms of conducting the research and the questions to be asked. After permission of the committee, the process of collecting data has started. All interviews were recorded with voice recorder. After the obtained records were transcribed, the data were subjected to content analysis. After the analysis, possible codes and themes were decided. Direct quotations are included in the presentation of the findings.

3. Findings, Discussion and Results

According to some findings, the need to classify the vocational school institutions in the specified fields to guide the needs of the country. It is noteworthy that some participants state professional competence of teaching staffs should be checked over time. The participants stated that teaching staffs play an important role in establishing cooperation with the sector. It was stated that the positive relations of the teaching staffs with the students had a positive contribution in the understanding of vocational education. Most of the participants stated that competency level of teaching staffs in teaching or practicing is appropriate. It has been revealed that the most important role in the realization of vocational education are teaching staffs. It was determined that the personal efforts of the teaching staffs came to the forefront. It was concluded that the professional practices were weak in number and quality. It is stated that the missing practices will negatively affect the employment of potential technicians who will graduate from vocational training. Almost all participants stated content or structure of the courses need regulation. It was also stated that the practices to be made should be the same or similar with the practices in the sector. Lastly, it was revealed that some students were irrelevant to the lessons. It is stated that the students have to be active in the courses in order to gain professional competence. It is stated that it will be important to provide communication with the graduates after graduating processes. Almost all participants stated that graduation qualifications should be determined.

Number of universities in Turkey has increased significantly in recent years. Similarly, the number of vocational schools and the number of students in these institutions programs has increased considerably. For this reason, the classification of the increasing vocational schools in different categories may provide more opportunities for the working fields.

According to the results of the study, it is understood that negative findings are more prominent in general. Some of the unfavorable situations (Eg. vocational practices, orientation of students, etc.) can be solved without any regulatory (regulations, laws, etc.) requirements, while others (Eg. purchase or renewal of training sets, improvement of physical conditions of class and laboratories) can be solved with the budget of the institution.

However, positive and significant results have also emerged in terms of increasing the quality of vocational education.

Undoubtedly, teaching staffs have the highest effect in the process of vocational training, communication and interaction with students. The positive attitude of the teaching staffs in the course or extracurricular processes affects the motivations and interests of the students positively. However, some of the teaching staffs are also irrelevant towards students and courses. It was concluded that the personal efforts of some of the instructors in the programs came to the forefront in the process of conducting vocational education processes, conducting courses with more qualified and new techniques, communicating and interacting with students and establishing good relations with the sector. These processes which carried out via diligent teaching staffs are not shaped on an institutional culture. Therefore, the fact that the relevant teaching staff is left behind or not in these processes causes these processes to stop or to be carried out in a very limited manner.

In order to solve the problems arising from budget deficiency; it can be provided to students make some practices in firms in the sector. Conducting such interviews with firms will indirectly affect the relations of teaching staffs in the sector in a positive way. It should be ensured that the competencies of the program should be revealed by the studies to be carried out with the firms in the sector, graduates of the program, students and program teaching staffs. In order for the students to graduate in the programs, it should be ensured that the determined qualifications as well as their academic success are taken into consideration.

ETİK BEYANNAME

Yapılan bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel ve etik kurallara tüm araştırmacılar tarafından uyulmuş, farklı eserlerden yararlanması durumunda atıfta bulunulmuş, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamış, araştırmanın tamamı veya bir kısmı farklı bir akademik yayın platformunda yayımlanılmak üzere gönderilmemiştir. Tüm bu durumlardan araştırmada ismi bulunan yazarların bilgisi olduğunu ve gerekli kurallara uyulduğunu beyan ederim. 22/05/2020

İmza
Dr. Feyzi KAYSI
Araştırmanın Sorumlu Yazarı

